Doeltreffendheidonderzoek BOS

1. Aanleiding

Doeltreffendheidonderzoeken worden uitgevoerd in het kader van de verordening ex art 213a van de gemeentewet. In het onderzoeksplan 'onderzoeken in 2012', dat op 11 oktober 2011 in B&W is vastgesteld, is met betrekking tot doeltreffendheidonderzoeken het volgende opgenomen:

Doeltreffendheidonderzoeken worden zoveel mogelijk gekoppeld aan geplande evaluaties en herijkingen van beleid, die in 2011 staan gepland. Bij een evaluatie van beleid wordt daarom in ieder geval beoordeeld wat de gerealiseerde resultaten zijn ten opzichte van de verwachte resultaten. Ook kunnen nieuwe veranderde ambities of omgevingsontwikkelingen reden zijn dat bijsturing nodig is om de gewenste doelen en resultaten te blijven behalen.
Voor in ieder geval de beleidsevaluaties die onderdeel zijn van het controleprogramma 2012 wordt op een systematische manier een evaluatie uitgevoerd, passend bij een projectmatige werkwijze. (…) In het 2e kwartaal 2012 wordt een evaluatie uitgevoerd om de resultaten van het project BOS in beeld te brengen. Voor die evaluatie wordt aangesloten op de werkwijze die vanuit rijk en provincie worden aangereikt. Daarnaast wordt voor de eigen evaluatie de resultaten verder geanalyseerd en worden voorstellen gedaan.

2. Project Buurt Onderwijs Sport (BOS)

Hoofddoel van het project 'Tynaarlo, ster(k) in beweging' is het bestrijden van achterstanden onder jongeren van 4 tot 19 jaar op het gebied van bewegingsarmoede en overgewicht en het tegengaan van gedrag dat als overlast wordt ervaren door bijvoorbeeld buurtbewoners, middenstanders of leeftijdsgenoten.
Primaire doelgroep zijn de jongeren van 4 tot 19 jaar bij wie sprake is van bewegingsarmoede en/of overgewicht. Daarnaast de jongeren van circa 12 tot 19 jaar van wie het gedrag tot overlast leidt of wat zo ervaren wordt door hun omgeving.
Het project is uitgevoerd in de periode 2009 t/m 2011

3. Doelstellingen

Op 21 maart 2006 heeft het college van B&W ingestemd met het indienen van de BOS-aanvraag 'Tynaarlo, Sterk(k) in beweging'. In de projectaanvraag zijn onderstaande doelstellingen geformuleerd. Voor het realiseren hiervan wordt in totaal € 342.516 ingezet. Hiervan is € 117.516 beschikbaar gesteld door de Gemeente Tynaarlo en komt het restantbedrag beschikbaar door cofinanciering van het ministerie van VWS (€ 150.000) en de provincie Drenthe (75.000).

- 10% van de jongeren, die kampen met overgewicht of bijzonder risico lopen om overgewicht te krijgen, voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB).
- 10% van de jongeren, die te maken hebben met een schraal bewegingsaanbod, beoefent minimaal drie maal per week, buiten schooltijd, sport.
- 10% van de jongeren, die overlast veroorzaken, is sportief actief en/of betrokken bij de activiteiten ten behoeve van hun eigen sportbeoefening en/of die van anderen.
- in het projectgebied is sprake van een structureel samenwerkingsverband tussen 9 sportverenigingen onderling en tussen deze sportverenigingen en buurt- en onderwijsinstellingen.
- in het projectgebied is minimaal 11 maal per jaar een sportactiviteit uitgevoerd.

4. Activiteiten

Per arrangement zijn binnen het BOS-project de volgende activiteiten opgenomen:

Bewegingsarmoede

Kies voor Hart en Sport

- Algemeen: Project gericht op sportstimulering en bewustwording gezondheidsbijdrage van beweging onder basisschoolkinderen.
- Bereik: Op alle basisscholen in het projectgebied zullen jaarlijks lesprogramma's en sportactiviteiten worden aangeboden (b.v. clinics, korte cursussen en sportdagen).
- Uitvoering: Het onderwijs is verantwoordelijk voor het aanbieden en uitvoeren van de lesprogramma's onder schooltijd. De sportvereniging voor het aanbieden en uitvoeren van de extra (naast de l.o. lessen op school) sport- en beweeglessen. De gemeente voor de algehele coördinatie. Effectief krijgen de leerlingen vijf keer per jaar de kans mee te doen aan een divers aanbod van sportkennismakingsactiviteiten.

Club Extra

- Algemeen: Speciale beweeglessen voor kinderen met motorische achterstand van 4 t/m 12 jaar.
- Bereik: Onder alle basisschoolleerlingen in het projectgebied zullen jaarlijks kinderen worden "gescout" die in aanmerking komen voor de beweeglessen.
- Uitvoering: De doorverwijzers (vak- en groepsleerkrachten, schoolartsen) zijn verantwoordelijk voor "scouten" van de kinderen. De sportvereniging voor het aanbieden en uitvoeren van de beweeglessen.

Club +

- Algemeen: Speciale beweeglessen voor kinderen met motorische achterstand van 10 t/m 14 jaar.
- Bereik: Alle scholen voor speciaal onderwijs met leerlingen uit de gemeente Tynaarlo worden aangeschreven. Daarnaast wordt onder alle basisschoolleerlingen in het projectgebied "gescout" naar kinderen die in aanmerking komen voor de beweeglessen.
- Uitvoering: De doorverwijzers (vak- en groepsleerkrachten, schoolartsen) zijn verantwoordelijk voor "scouten" van de kinderen. De sportvereniging voor het aanbieden en uitvoeren van de beweeglessen.

WhoZnext

- Algemeen: Project gericht op activeren van jongeren om de eigen beweegomgeving vorm te geven.
- Bereik: Binnen het projectgebied worden minimaal acht groepen jongeren (whoZnextteam) actief, die ten minste 2 sportieve activiteiten per jaar organiseren voor zichzelf en hun leeftijdsgenoten. Het betreffen activiteiten waaraan gemiddeld 20 jongeren per activiteit deelnemen.
- Uitvoering: De buurt-/jongerenwerkers en sportverenigingen werven jongeren van 12 tot 19 jaar en begeleiden hen samen met de sportvereniging bij de organisatie en uitvoering van de activiteiten.

Overgewicht

Dikke mik

- Algemeen: Interventiemix met o.a. aandacht voor voeding en 20 beweeglessen voor groep 7 (10-11 jaar).
- Bereik: Op alle basisscholen in het projectgebied zullen jaarlijks kinderen worden "gescout" die in aanmerking komen voor de interventiemix.
- Uitvoering: Het onderwijs is samen met de schoolarts verantwoordelijk voor "scouten" van de kinderen met overgewicht. De sportverenigingen voor het aanbieden en uitvoeren van de extra (naast de l.o. lessen op school) beweeglessen. De diëtisten van Icare voor de begeleiding van leerlingen en ouders bij de verandering van hun voedingspatroon.

Real Fit

- Algemeen: Interventiemix gericht op het terugdringen van overgewicht bij jongeren in de leeftijd 13-19 jaar.
- Bereik: Gedurende de projectperiode wordt gescout onder alle jongeren met een te hoge BMI. Speciale aandacht voor jongeren met obesitas (BMI groter dan 30).
- Uitvoering: onderwijs en gezondheidszorg zijn samen verantwoordelijk voor het scouten van jongeren met overgewicht. De sportaanbieders voor het uitvoeren van de beweeglessen. De diëtisten van Icare voor de begeleiding van leerlingen en ouders bij de verandering van hun voedingspatroon.

Overlast

Weerbaarheid

- Algemeen: Project gericht op minder weerbare kinderen/jongeren die overlast ervaren van leeftijdsgenoten.
- Bereik: Alle jeugdigen en jongeren op de basisscholen en het voortgezet onderwijs die zich minder veilig voelen en daardoor sociale activiteiten zoals sportdeelname mijden worden benaderd om deel te nemen aan weerbaarheidstrainingen.
- Uitvoering: Het onderwijs en buurt-/jongerenwerkers zijn verantwoordelijk voor het "scouten" van de kinderen/jongeren die kwetsbaar zijn voor zaken zoals pesten, e.d.

Sportiviteit en Respect

- Algemeen: Project gericht op beïnvloeding van waarden en normen van jongeren die overlast zoals pestgedrag veroorzaken.
- Bereik: Alle leerlingen van 10 tot 12 jaar in het basisonderwijs in het projectgebied en voor alle leerlingen van klas 3 op het voortgezet onderwijs worden jaarlijks gastlessen georganiseerd waarin waarden en normen in het algemeen en in de sport in het bijzonder centraal staan.
- Uitvoering: Het onderwijs faciliteert de organisatie van lessen, de BOS-coördinator zorgt voor aansprekende sprekers en de buurt-/jongerenwerkers en sportverenigingen treden op als gastdocent.

Ondersteunend

Kanjers In De Sport (KIDS)

- Algemeen: Scholing/training gericht op jeugdkader bij sportverenigingen.
- Bereik: Het jeugdkader (assistent-trainers, coaches, e.d.) bij de sportverenigingen in het projectgebied heeft gedurende de projectperiode minimaal tweemaal de kans gekregen een training te volgen volgens het "Kanjers In De Sport"-model.
  25% van dit jeugdkader zal de training volgen en 50% minder (nieuwe en oude) jeugdleden zullen afhaken door een beter pedagogisch klimaat bij de sportverenigingen.
- Uitvoering: SportDrenthe.

De gezonde sportvereniging

- Algemeen: Ondersteuning gericht op structurele beleidsverandering bij sportverenigingen ten aanzien van gezondheidsaspecten binnen de vereniging (v.b. terugdringen alcoholgebruik, ontmoedigen tabaksgebruik, stimuleren gebruik gezonde voeding etc.).
- Bereik: Alle sportverenigingen in het projectgebied worden gestimuleerd om tot een structureel gezondheidsbeleid te komen.
- Uitvoering: SportDrenthe zal namens NOC*NSF de uitvoering op zich nemen.

PrinS Drenthe (Professionalisering in de Sport)

- Algemeen: Ondersteuning gericht op kwaliteitsverbetering (technisch kader; beleid) voor jeugdsport door professionalisering bij sportverenigingen.
- Bereik: Alle gemeentelijke sportverenigingen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de expertise die wordt aangeboden (cursussen; symposia; individuele begeleiding van clubs bij b.v. het opstellen van een beleidsplan; ondersteuning bij het vormen van samenwerkingsverbanden, etc.)
- Uitvoering: Vanuit de provinciale ondersteuningstructuur zullen SportDrenthe, het HIS en het Drenthe College afdeling Sport & Bewegen met behulp van een sportondersteuner de moderne sportverenigingen ondersteunen.

5. Projectbegroting

Totaal per jaar	**baten**		**lasten**	
	gemeente	39.172,00	kosten personeel	52.970,00
	VWS	50.000,00	kosten activiteiten	10.133,00
	provincie	25.000,00	kosten overhead	35.000,00
			overige kosten	16.069,00
	totaal	**114.172,00**	**totaal**	**114.172,00**

Totaal in 3 jaar	**baten**		**lasten**	
	gemeente	117.516,00	kosten personeel	158.910,00
	VWS	150.000,00	kosten activiteiten	30.399,00
	provincie	75.000,00	kosten overhead	105.000,00
			overige kosten	48.207,00
	Totaal	**342.516,00**	**totaal**	**342.516,00**

Het budget is in de periode 2009 t/m 2011 volledig ingezet voor de realisatie van de projectdoelstellingen.

6. Resultaten

10% van de jongeren, die kampen met overgewicht of bijzonder risico lopen om overgewicht te krijgen, voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB).
Cijfers over de relatie tussen overgewicht en de NNGB zijn niet beschikbaar uit GGD-onderzoek, zoals dat bij de nulmeting wel gebeurde. Afgaand op de gegevens van individuele deelnemers aan interventies specifiek gericht op overgewicht en bewegingsarmoede luidt de conclusie dat er zeker verbetering is gerealiseerd op dit front. Uit GGD-dossieronderzoek blijkt bovendien dat de tendens van groeiend overgewicht, tot stand is gebracht. Het percentage overgewicht onder basisschoolleerlingen is gestabiliseerd op 9%. Het percentage overgewicht onder jeugdigen in de leeftijd 13-14 jaar is gedaald van 7% naar 5%.

10% van de jongeren, die te maken hebben met een schraal bewegingsaanbod, beoefent minimaal drie maal per week, buiten schooltijd, sport.
Binnen deze projectdoelstelling is ingezet op de doelgroep 12+. Uit het jeugdonderzoek van de GGD Drenthe (2010) blijkt dat 14% van de jongeren voldoet aan de Nederlandse norm voor gezond bewegen. Daarmee is 86% onvoldoende lichamelijk actief. Binnen het voortgezet onderwijs is het aantal uren vakonderwijs gymnastiek structureel omhoog gebracht door de gecombineerde interventie Sport Lokaal Samen en de inzet van combinatiefunctionarissen sport. Deze interventies maken geen onderdeel uit van de projectaanvraag BOS, maar zijn wel in dezelfde periode en met dezelfde doelstellingen uitgevoerd. Daarnaast is het naschoolse beweegaanbod voor de doelgroep (resultaat van de interventie Kies voor Hart en Sport) toegenomen. Actuele cijfers over het beweeggedrag van jongeren (GGD jeugdonderzoek) zijn nog niet beschikbaar. De hierboven beschreven bevindingen maken het wel aannemelijk dat er een verbetering is opgetreden op dit gebied en dat er meer jongeren zijn die voldoende lichamelijk actief zijn.

10% van de jongeren, die overlast veroorzaken, is sportief actief en/of betrokken bij de activiteiten ten behoeve van hun eigen sportbeoefening en/of die van anderen.
85% van de jongeren is sportief actief, blijkt uit de nul-meting BOS (Gammafoon, 2009). Zoals bij het vorige punt aangegeven is het aannemelijk dat de sportdeelname is toegenomen en dus >85%. Er heeft geen eindmeting plaatsgevonden om de resultaten van deze doelstelling te meten.

in het projectgebied is sprake van een structureel samenwerkingsverband tussen 9 sportverenigingen onderling en tussen deze sportverenigingen en buurt- en onderwijsinstellingen.
Er zijn binnen diverse takken van sport structurele samenwerkingsverbanden ontstaan waarbij verenigingen elkaar versterken. Het gaat onder meer om gymnastiek (5 verenigingen), tafeltennis (4 verenigingen) en tennis (3 verenigingen). De intensiteit van de samenwerking uit zich onder meer in het onderling afstemmen van roosters voor trainingen en toernooien, het uitwisselen van leden (i.h.k.v. talentontwikkeling) en het openstellen van verenigingsuren (training en recreatief) voor leden van anderen verenigingen. Ook worden in onderling overleg trainers ingezet bij meerdere verenigingen. Samenwerking op het gebied van verenigingsoverstijgende thema's (sportaccommodaties, sportbeleid etc.) gebeurt binnen lokale sportorganen. Deze zijn vanuit de interventies 'verenigingsondersteuning' ondersteund en/of opgericht.

in het projectgebied is minimaal 11 maal per jaar een sportactiviteit uitgevoerd.
In samenwerking met onder meer de combinatiefunctionarissen sport, het onderwijs en lokale sportaanbieders worden jaarlijks meer dan 11 sportactiviteiten uitgevoerd.

7. Aanbevelingen

De projectaanvraag voor het BOS-project is opgesteld in het eerste kwartaal van 2006. De uitvoering van het project vond plaats in de periode 2009 t/m 2011. Tijdens de uitvoering van het project is steeds gekeken over de geplande activiteiten nog aansloten bij de doelstellingen en of er bijsturing nodig was. Daarnaast is tijdens de projectperiode voortdurend aandacht geweest voor de inbedding van succesvolle interventies in de periode vanaf 2012. De aanbevelingen naar aanleiding van de projectevaluatie zijn inmiddels allemaal uitgevoerd. De belangrijkste en meest opvallende resultaten hiervan worden hieronder kort weergegeven.

Sport*FIT*
Overgewicht is een actueel probleem dat op termijn onbeheersbare kosten in de gezondheidszorg oplevert. Advies: zorg voor een gericht sportaanbod voor kinderen en jongeren met overgewicht en/of bewegingsarmoede

De projecten Dikke Mik en RealFit bleken niet geschikt om de projectdoelstellingen te halen. De animo voor deelname was laag. Niet alleen in de Gemeente Tynaarlo, maar ook in andere Drentse gemeentes. In samenwerking met lokale kinderfysiotherapeuten is, eerst in Zuidlaren, later ook op andere locaties, een project ontwikkeld specifiek gericht op kinderen met overgewicht en bewegingsarmoede. De kinderfysiotherapeut fungeert hierbij samen met haar eigen netwerk (jeugdartsen) als doorverwijzer. Kinderen en jongeren komen in een programma van waarbij gericht gezocht wordt naar een sportactiviteit die past bij de specifieke persoon. In een periode van ca. 6 maanden wordt vervolgens getraind, opdat kinderen uiteindelijk vanuit het medisch circuit blijvend doorstromen naar het reguliere sportaanbod. Tijdens de pilotperiode zijn 24 kinderen en 17 jongeren via het programma doorgestroomd. Inmiddels draait het programma zelfstandig op diverse locaties binnen en buiten de Gemeente Tynaarlo.

Sport- en cultuurpret & combinatiefunctionarissen.

a) *Het sportkennismakingsprogramma 'sportpret' is een laagdrempelige manier om kennis te maken met het sportaanbod in de gemeente. Het is voor veel inwoners de voornaamste ingang naar een sportaanbieder en voor veel sportaanbieders de voornaamste bron van nieuwe leden. Advies: het programma blijven ontwikkelen en uitvoeren.*
b) *De combinatiefunctionarissen sport geven op eenvoudige en kostenefficiënte manier uitvoering aan het beleid op het gebied van onderwijs, sport en cultuur. Advies: continueren van de inzet van de combinatiefunctionarissen.*

Het sportkennismakingsprogramma 'sportpret' dat binnen de interventie 'Kies voor Hart en Sport' zorgde voor naschools sportaanbod, heeft tijdens de BOS-periode een spectaculaire ontwikkeling doorgemaakt. In lijn met de clusterdoelstellingen om te zorgen voor optimale ontwikkelingskansen voor de jeugd, een doorgaande leerlijn, een goed aanbod van activiteiten, etc. is het aanbod aan kennismakingsactiviteiten enorm uitgebreid. Inmiddels is er een breed en gevarieerd sportief en cultureel aanbod voor kinderen, jongeren, volwassenen en gezinnen. Zowel binnen verenigingsverband, als in clinicvorm (ongeorganiseerde sport). Sport- en cultuurpret vormt voor verenigingen een voorname en vaak zelfs de voornaamste bron van nieuwe leden. De ongeorganiseerde sportactiviteiten, georganiseerd door de

combinatiefuntionarissen sport, brengen velen er toe na een clinic zelfstandig verder te gaan met de sport (schaatsen, skaten, ATB, etc.). Daarnaast zorgen de combinatiefunctionarissen ervoor dat er aansluiting is tussen het lesprogramma onder schooltijd (zowel sport als cultuur) en het naschools aanbod.
De sport- en spelbus (combinatiefunctionarissen sport) motiveert kinderen om buiten te spelen in plaats van na schooltijd achter de computer te kruipen.

Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)
Overgewicht is een actueel probleem dat op termijn onbeheersbare kosten in de gezondheidszorg oplevert. Een gezamenlijke inspanning om de toename in overgewicht een halt toe te roepen is noodzakelijk. Advies: de JOGG-methodiek blijven inzetten in de Gemeente Tynaarlo.

JOGG is een methodiek waarbij alle inspanningen ten behoeven van een gezonde leefstijl op een doeltreffende manier worden gekoppeld. JOGG is gebaseerd op de bewezen effectieve EPODE-methodiek. De Gemeente Tynaarlo is een van de eerste gemeentes in Nederland die de methodiek is gaan inzetten. Het aantal JOGG-gemeentes groeit sindsdien gestaag. Doel is om het makkelijk(er) te maken om de gezonde keuze te maken en zo de stijgende lijn van overgewicht te stabiliseren en op langere termijn om te buigen. De JOGG-methodiek is ingebed in de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen. Er wordt structureel samengewerkt met diverse beleidsterreinen (jeugd, sport, ARBO, duurzaamheid, onderwijs) met goede resultaten.

Verenigingsondersteuning
In de kadernota sport (2011 -2015) wordt het belang van verenigingsondersteuning onderstreept. Veel initiatieven uit de BOS-periode zijn ontstaan dankzij de inzet van een verenigingsondersteuner (SportDrenthe). Verenigingen spelen een belangrijke rol binnen de sportstimulering. Verenigingsondersteuning is belangrijk om verenigingen gezond te houden en ze zo in staat te stellen hun belangrijke rol in het Tynaarlose sportlandschap te blijven vervullen. Advies: blijvend investeren in verenigingsondersteuning.

In de kadernota sport (2011-2015) wordt het belang van sportverenigingen en verenigingsondersteuning onderstreept. Om deze ondersteuning door SportDrenthe te kunnen blijven bieden, zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld tot medio 2014.

8. Vervolg

De impulsregeling Buurt, Onderwijs en Sport stelt zich ten doel ‘het bestrijden van achterstanden onder jongeren van 4 tot 19 jaar op het gebied van bewegingsarmoede en overgewicht en het tegengaan van gedrag dat als overlast wordt ervaren door bijvoorbeeld buurtbewoners, middenstanders of leeftijdsgenoten’. De doelstellingen op het gebied van overgewicht en bewegingsarmoede komen terug in onder meer de nota gezondheidsbeleid en de kadernota sport. Uitvoering hiervan wordt vanuit de invalshoek sport ter hand genomen door de combinatiefunctionarissen, in samenwerking met lokale sportaanbieders en het onderwijs. De methodiek Jongeren Op Gezond Gewicht vormt hierbij een leidraad. De inzet van de combinatiefunctionarissen is vooralsnog een tijdelijk maatregel (periode 2012 t/m 2015)